

ԳԵՆԴԵՐԸ ԵՒ ԿԵՆՍԱԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Կանայք՝ որպես բնության, ագրոկենսաբազմազանության և կլիմայական դիմակայունության պահապաններ

Ինչո՞ւ է գենդերային գործոնը կարևոր կենսաբազմազանության համար

Հիմնական ուղերձներ

Կանայք կենսաբազմազանության պահպանման գործընթացի առանցքային դերակատարներ են, քանի որ նրանք՝

- պահպանում են մշակաբույսերի ավանդական տեսակները,
- վարում են տնամերձ այգիներ և զբաղվում մանր եղջերավորների անասնապահությամբ,
- հավաքում են դեղաբույսեր և վայրի ուտելի բույսեր,
- պահպանում են ավանդական էկոլոգիական գիտելիքները,
- նպաստում են հողային և ջրային ռեսուրսների կայուն կառավարմանը:

Այնուամենայնիվ, կանայք դեռևս թերներկայացված են կենսաբազմազանության կառավարման մեջ և հաճախ ավելի քիչ հասանելիություն ունեն հողին, ֆինանսավորմանը, վերապատրաստմանը և շրջակա միջավայրի վերաբերյալ որոշումների կայացմանը: Այս բացերի վերացումը բարելավում է պահպանման արդյունքները և ամրապնդում գյուղական կենսաապահովման միջոցները:

Հայաստանի կենսաբազմազանության մասին՝ հակիրճ

- 🌱 Մոտ 3800 տեսակ անոթավոր բույսեր Կենդանիների ավելի քան 17000 տեսակ
- 🌱 Մոտ 123 էնդեմիկ բուսատեսակ
- 🌱 Երկրի տարածքի մոտ 13%-ը գտնվում է հատուկ պաշտպանության տակ (պետական արգելոցներ, ազգային պարկեր և վայրի բնության արգելոցներ):
- 🌱 Ագրոկենսաբազմազանությունն ունի համաշխարհային նշանակություն մշակովի բույսերի վայրի ազգակիցների, այդ թվում՝ վայրի ցորենի շնորհիվ (օրինակ՝ Էրեբունի պետական արգելոցում):

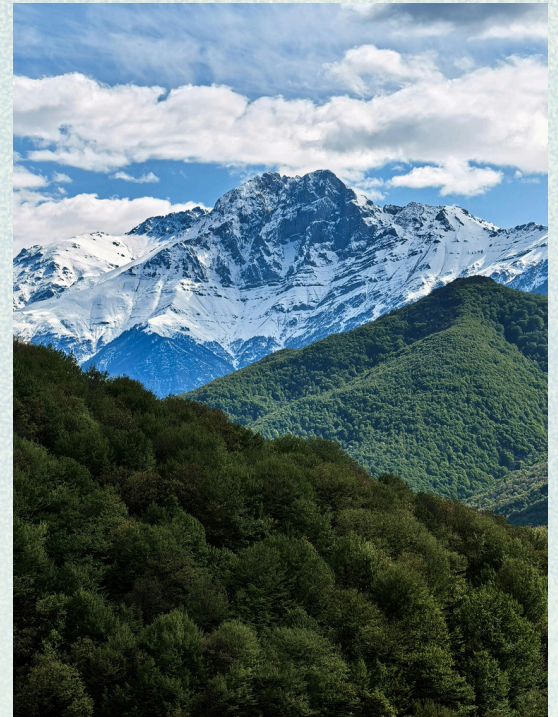

Գեոդերը և գյուղական կենսաապահովման միջոցները Հայաստանում

Հիմնական վիճակագրություն

Ըստ Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության տվյալների և ազգային գնահատականների՝

- Կանայք ակտիվորեն ներգրավված են գյուղատնտեսությունում, հատկապես փոքր ընտանեկան ֆերմերային տնտեսություններում:
- Կանայք կատարում են ընտանիքի համար սննդամթերք արտադրելու հետ կապված աշխատանքի զգալի մասը:
- Կանայք ավելի հաճախ պատասխանատու են տնային այգիների, սերմերի պահպանման և սննդամթերքի վերամշակման համար:
- Այնուամենայնիվ, կանանց հասանելիությունը հողին, վարկերին և խորհրդատվական ծառայություններին մնում է սահմանափակ:

Գեոդերային մշտական անհավասարություններ

- ✓ Հողերի հասանելիություն
- ✓ Գյուղատնտեսական վարկեր
- ✓ Ուսուցում
- ✓ Մասնակցություն որոշումների կայացմանը
- ✓ Ներկայացուցչություն բնապահպանական կառույցներում

Կենսաբազմազանության մարտահրավերները Հայաստանում

Հիմնական սպառնալիքներ

- ✓ Կլիմայի փոփոխություն
- ✓ Արոտավայրերի քայքայում (դեգրադացիա)
- ✓ Անօրինական անտառահատումներ
- ✓ Արոտավայրերի գերարածեցում
- ✓ Թունաքիմիկատների չափազանց օգտագործում
- ✓ Ավանդական սորտերի կորուստ
- ✓ Հողերի քայքայում (դեգրադացիա)

Ըստ Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիայի՝

- Գյուղատնտեսական հողերի մոտ 40%-ը ենթարկվում է էրոզիայի, ինչը նվազեցնում է բերքատվությունը և քայքայում է էկոհամակարգերը:

Ինչո՞ւ են կանայք լուծման մաս կազմում

Կանայք կարող են կարևոր դեր խաղալ հետևյալ ոլորտներում՝

- պահպանել ավանդական սորտերը,
- զարգացնել ագրոէկոլոգիան,
- նվազեցնել բարձր վտանգավորության թունաքիմիկատների օգտագործումը,
- պահպանել փոշոտողներին,
- վերականգնել դեգրադացված հողերը,
- կառավարել ջրային ռեսուրսները,
- վերահսկել կենսաբազմազանությունը տեղական համայնքների միջոցով:

Քաղաքականության մասով առաջարկություններ

Կառավարություն

- ✓ Ներառել գենդերային հարցերը կենսաբազմազանության բոլոր ծրագրերում
- ✓ Հավաքագրել ըստ սեռերի տարանջատված տվյալներ
- ✓ Աջակցել կանանց պահպանվող տարածքների կառավարման գործում
- ✓ Ընդլայնել կանանց հասանելիությունը հողերին և ֆինանսներին

Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ

- ✓ Ստեղծել կանանց բնապահպանական խմբեր
- ✓ Աջակցել տեղական նախաձեռնություններին
- ✓ Զարգացնել ագրոէկոլոգիական ցուցադրական հողամասեր

Զարգացման գործընկերներ

- ✓ Ներդրումներ կատարել կանանց կողմից ղեկավարվող նախագծերում
- ✓ Աջակցել ավանդական գիտելիքների պահպանմանը
- ✓ Ֆինանսավորել ագրոկենսաբազմազանության վերաբերյալ նախաձեռնությունները

Fridtjof Nansen
Institute

Սույն տեղեկատվական նյութը ստեղծվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից՝ «Հայաստանի կողմից Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիայի Կողմերի համաժողովի (CBD COP) նախագահությանն ու դրա ներպետական իրականացմանն աջակցելու» ծրագրի շրջանակում:

«Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի»
ՀՀ, ք. Երևան, 0038, Արեւյան 6/1
Էլ. փոստ՝ officeawhhe@gmail.com
Վեբ կայք՝ www.awhhe.am
ԵՐԵՎԱՆ 2026